

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Kehittämishanke

Liikunnan ja terveystiedon arviointien ja opetussuunnitelmien uudistaminen Kokkolan ammattiopistossa

Pasi Herronen
Jyrki Kleimola
Juha Myllymäki
Risto Palin
Tiina Ylä-Kero

Työn ohjaaja Maarit Kolari
Tampere 12/2009

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Herronen, Pasi; Kleimola, Jyrki; Myllymäki, Juha; Palin, Risto; Ylä-Kero, Tiina
Liikunnan ja terveystiedon arviointien ja opetussuunnitelmien uudistaminen
Kokkolan ammattiopistossa
25 sivua + 25 liitesivua
joulukuu 2009
Työn ohjaaja lehtori Maarit Kolari

TIIVISTELMÄ

Kehittämishankkeen tarkoituksena oli uusien, 1.8.2009 voimaan tulleiden, opetussuunnitelmien mukaisten valinnaisten ja vapaasti valittavien opintojaksojen suunnittelu ja tekeminen liikuntaan ja terveystietoon Kokkolan ammattiopistossa. Uudistukseen kuului myös uusien arviointikriteerien käyttöönotto. Uudet opetussuunnitelmat otettiin käyttöön niillä opiskelijoilla, jotka aloittivat opintonsa syksyllä 2009. Vuonna 2008 opintonsa aloittaneet ottivat käyttöön uusien opetussuunnitelmien mukaiset valinnaiset opintojaksot toisena opiskeluvuotenaan.

Opintojaksojen suunnittelun perustana käytettiin opetushallituksen ohjeita ja määräyksiä sekä aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Hankkeen tuloksena laadittiin valinnaiset ja vapaasti valittavat opintojaksot ja arvioinnit opintojaksoihin koskien liikuntaa ja terveystietoa. Nämä valinnaiset ja vapaasti valittavat opintojaksot olivat opiskelijoiden valittavissa syksyä varten vuoden 2009 huhtikuussa.

Avainsanat: opetussuunnitelma, arviointi, Kokkolan ammattiopisto, liikunta, terveystieto, valinnainen, vapaasti valittava, opintojakso

Sisällysluettelo

1	Kehittämishankkeen aiheen valinta ja tavoitteet	4
2	Ammattikoulutuksen ja arvioinnin historiaa	5
2.1	Ammatillisen koulutuksen kehitys.....	5
2.2	Arvioinnin historiaa	6
2.3	Kokkolan ammattiopiston historia	7
3	Opetussuunnitelma	9
3.1	Opetussuunnitelman käsite	9
3.2	Opetussuunnitelman perusteita.....	10
3.3	Ammatillisten perustutkintojen uudistaminen.....	12
4	Arviointi	13
4.1	Arviointi ja opetussuunnitelma.....	13
4.2	Mitä arviointi on?	14
4.3	Arvioinnin tehtävät ja toteuttaminen	15
4.4	Arvioinnin edut ja haitat	17
4.5	Arviointi osaksi kansallista koulutuspolitiikkaa	18
4.6	Arviointiasteikon muutos ammattiin koulutuksessa.....	19
5	Pohdinta	22
	Lähteet.....	24
	Liitteet.....	26

1 Kehittämishankkeen aiheen valinta ja tavoitteet

Syksyllä 2008 tuli tietoomme, että opetussuunnitelmat uusiutuvat valtakunnallisesti kokonaisuudessaan viimeistään syksyllä 2010. Uudistus koskee kaikkia keskiasteen ammatillisia perustutkintoja. Lähdimme pohtimaan kehittämishankkeemme aiheeksi opetussuunnitelmia ja arviointiperusteiden muuttumista. Ryhmäpohdiskelun jälkeen totesimme kaikkien olevan kiinnostuneita opetussuunnitelmien arviointimenetelmien kehittämisestä. Uuden opetussuunnitelman mukaisesti suunnittelimme erilaisten valinnaisten opintojaksojen sisältöjä ja laadimme niihin soveltuvia arviointikriteerejä Kokkolan ammattiopistolle liikuntaan ja terveystietoon.

Opetussuunnitelmat muuttuvat usein. Kehittämishankkeessa uudistimme liikunnan ja terveystiedon valinnaisia opintojaksoja vastaamaan voimassa olevia opetussuunnitelmia. Kokkolan ammattiopistossa liikunta ja terveystieto kuuluvat ns. ATTO-aineisiin. Ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien (ATTO-aineet) uudet opetussuunnitelmat tuli olla valmiina osassa syksyllä 2009 alkavista opinnoista. Liikunnan ja terveystiedon opintojaksoihin päädyimme sen takia, koska uusien opetussuunnitelmien mukaisten opintojaksojen tuli alkaa elokuussa 2009. Tämä sopi hankkeen aikatauluun.

Kehittämishankkeemme hyödyttää ennen kaikkea Kokkolan ammattiopiston opiskelijoita ja ammattiopiston opettajakuntaa. Terveystiedon ja liikunnan valinnaiset opintojaksot ovat valmiina, kun opiskelijat valitsevat tulevan lukuvuoden valinnaisia opintojaan huhtikuussa 2009.

Kehittämishankkeeseemme osallistuivat Kokkolan Ammattiopiston opettajista Pasi Herronen, Risto Palin, Juha Myllymäki, Kiviniityn yläkoulun erityisopettaja Jyrki Kleimola ja Keskipohjanmaan aikuisopiston opettaja Tiina Ylä-Kero.

2 Ammattikoulutuksen ja arvioinnin historiaa

2.1 Ammatillisen koulutuksen kehitys

Ammattikoulutuksen juuret ovat 1600 -luvulla; mestareilla oli paitsi apulaisensa eli kisällinsä ja tarpeen mukaan oppipoikia, joista oli kerran tuleva mestariensa veroisia ammatinharjoittajia. (Kujala 1980)

Klemelän (1999) mukaan koulumuotoinen ammattiopetus alkoi Suomessa 1800 -luvun alussa, merimiesten ammattikoulutus käynnistyi 1813. Ammattikuntalaitos huolehti ammatillisesta opetuksesta aina 1800-luvun puolivälissä tapahtuneeseen lakkauttamiseen saakka. Mestareilta saadun opetuksen rinnalla toimivat jo ennen tätä käsityöläisille tarkoitettut sunnuntai- ja iltakoulut, joissa annettiin yleissivistävää opetusta. Ammattikuntalaitoksen lakkauttamisen jälkeen oli ammatillinen koulutus järjestettävä uudella tavalla. Ammattiopetusta annettiin 1900 -luvun vaihteeseen mennessä jo lukuisissa eri alojen oppilaitoksissa, mutta koulutukseen osallistuminen oli vähäistä. (Klemelä 1999, Miettinen 2006)

Opetusvälineiden ja opetusmateriaalien määrä ja laatu oli vielä 1900 -luvun alussa vaatimatonta sekä perus- että ammattiopetuksessa. Esimerkiksi Köyhäjoen kansakoulussa välttämättömimpään koulukalustoon kuului opettajanpöytä tuoleineen, pulpetit istuimineen, mustataulu ja seinäkello. (Jämsä 1996, 11)

Laajamittainen koulumuotoinen ammattikasvatus muotoutui toisen maailmansodan jälkeen. 1950 -luvulla aloittivat kunnalliset ammattikoulut teollisuuden oppilaitosten rinnalla. (Kero & Leskinen 2007). Mistään ammattikoulujärjestelmästä ei voida puhua ennen 1970 -luvun vaihdetta, vaan ennemminkin monista erillisistä järjestelmistä. (Klemelä 1999)

1980 -luvulla toteutettu keskiasteen uudistus täydensi järjestelmällistymisen. Keskiasteen tavoitteeksi asetettiin koko ikäluokan valmistaminen ammatteihinsa koulumuotoisessa ammattiopetuksessa. Koulutukseen osallistumista siivitti lupaus koulutusta vastaavaan työhön pääsemiseksi. 1980 -luvulla alkanut työttömyyden kasvu ja ns. normaalit työsuhteet rapauttivat ammatilliseen koulutukseen sisällytetyn lupauksen. Ammatillista koulutusta ei enää pidetty kykenevänä vastaamaan työelämän muuttuviin tarpeisiin ja työelämästä erillään järjestettävään ammattiin opetuksen järkevyyttä alettiin epäillä. (Klemelä 1999)

Klemelän (1999) mukaan 1990 -luvun ammattikoulutuskeskustelussa on vaadittu koulutuksen ja työelämän suhteen tiivistämistä ja oppisopimuskoulutuksen asemaa ammattiopetuksen antajana on pyritty parantamaan. (Klemelä 1999) Uusissa opetussuunnitelmissa oppisopimuskoulutusta ja työssäoppimista on lisätty.

Suomalaista keskiasteen ja toisen asteen koulutuspoliittista keskustelua ovat ohjanneet eri vuosikymmeninä hyvin samankaltaiset teemat, joista käsitteet ”tasa-arvo” ja ”yleissivistys” ovat toimineet perusteluna erilaisille päätöksille. Lukiokoulutusta on aina pidetty yleissivistävänä. Yleissivistyksen vaatimus yhdistettiin ammatilliseen koulutukseen vasta 1990 -luvulla. Samaan aikaan ammatilliseen koulutukseen liitettiin entistä voimakkaammin käsitteet ”ammattietiikka” ja ”amatillinen sivistys”. Ylioppilastutkinnon mahdollistuminen toisen asteen opiskelijoille toi yleissivistävät opinnot koko toiselle asteelle. (Meriläinen 2008)

1980 -luvulle tultaessa yleissivistäviä oppiaineita ei ollut kirjattu koulukohtaisiin opetussuunnitelmiin tarkasti. Nykyisin yleissivistävät oppiaineet ovat ammattitaitoa tukevia oppiaineita, ATTO -aineita.

2.2 Arvioinnin historiaa

Nykyisen perusopetuslain (1998) mukaan oppilasarvostelun tarkoituksena on ohjata, arvioida ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsensä arviointiin. Tavoitteena on eettisesti vastuullinen yhteiskunnan jäsen. Kouluopetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa. 1800 -luvun puolivälissä valtion, yhteiskunnan ja tasa-arvon käsitteet olivat toisenlaisia kuin nykyään. Korkeampiin tehtäviin vaadittava koulunkäynti oli kallista ja hankalammin järjestettyä kuin nykyään. Opintie ei ollut avoin kaikille. (Miettinen, 2006)

Koulutodistukset arvosteluineen olivat alun perin rehtorien antamia kirjallisia suosituksia. Nykyisten koulutodistusten kantamuoto määriteltiin vuoden 1807 koulujärjestyksessä ja se muuttui nimellisesti päästötodistukseksi, jossa sanoin ja numeroin esitettiin arvostelu eri oppiaineissa, käytöksessä ja ahkeruudessa. (Miettinen, 2006)

Numeroarvostelu sai alkunsa ranskalaisista sotilaskouluista. Armeijan tavoin koululaitos saatiin toimimaan oppimiskoneena, mutta samalla valvovana, arvojärjestyksiin asettavana ja palkitsevana koneena. Kun oppilaat istuivat luokassa arvojärjestyksessä opettajan valvovan silmän alla, taattiin kurin avulla yksilön tottelevaisuus. Koska kuri vahvistaa itseään, tietyt arvostelu-, alistus- ja harjoitusjärjestelmät sisäistyvät vähitellen itsekuriksi. Ruumiillista kuritusta ei enää tarvita. Näin valtio ja yhteiskunta saattoivat saada kuuliaisesta oppilaastaan irti parhaan mahdollisen hyödyn. (Miettinen, 2006)

Myös opettajia arvosteltiin ja valvottiin. Vielä 1860-luvulla sekä koulunkäynti että oppilasarvostelu oli Suomessa epäyhtenäistä. Vaikka jo 1840-luvulla kansan koulutus tuli järjestää siten, että opetus olisi annettava pojille ja tytöille ”olemukseltaan samanlaisina” tyttöjä arvosteltiin eri tavoin. Pojan rikkomus ei ollut merkki yhtä pahasta luonteen viasta kuin tytön tekemänä. Köyhyys, perinnöllisyys ja älyllinen kehitys liitettiin toisiinsa. Käytöksen alennus päästökirjassa saattoi leimata oppilaan koko elämän. Käytännössä tämä tarkoitti pakollista jäämistä ylemmän koulutuksen ulkopuolelle, ei alennetun arvosanan, vaan sen osoittaman luonnevian vuoksi. Käytöksen alennuksen sai esimerkiksi röyhkeydestä, opettajan käskyä vastustavasta käytöksestä, tappelusta tai varkaudesta. Tulkinnanvaraisia ja hankalammin arvioitavia olivat siveellisyysrikkomukset: törkeiden kuvien piirteleminen, ruokottomat puheet ja kirjoitukset. (Miettinen, 2006)

2.3 Kokkolan ammattiopiston historia

Ammatillisen koulutuksen haasteet ovat aina olleet vaativat ja moniulotteiset niin valtakunnallisesti kuin maakunnallisesti. Pitkään jatkunut oppisopimus-koulutusmuoto – oppipojasta kisälliksi – murtui Kokkolan seudulla, kun Kokkolan Yleinen ammattilaiskoulu – Allmänna Yrkesskolan i Gamla Karleby – vuonna 1927 aloitti toimintansa. Tämä Kokkolan ammattioppilaitoksen, nykyiseltä nimeltään Kokkolan ammattiopisto, edeltäjä toimi 1950 - luvulle. (Kujala 1990)

Kuntainliiton tekemän hakemuksen perusteella valtioneuvosto teki 16.4.1959 päätöksen Kokkolan ammattikoulun perustamisesta. Kokkolan ammattikoulun aloittaessa opetustoimintansa elokuussa 1960 merkitsi se samalla järjestelmällisen ammattikoulutuksen aloittamista Keski-Pohjanmaalla. (Kujala 1990)

Ammattikoulun tarve tuli todetuksi käytännössä keväällä ja syyskesällä 1960, jolloin oppilaita valittiin kouluun pääsykokeitten perusteella. Rajoitettujen tilojen vuoksi kouluun voitiin ottaa vain 66 oppilasta. Henkilökuntaa oli tuolloin yhteensä kymmenen, joista seitsemän opettajaa. (Kujala 1980). Vertailun vuoksi Kokkolan ammattiopiston nykyinen oppilasmäärä ylittää tilastojen mukaan tuhannen oppilaan rajan ja henkilöstön kokonaisvahvuus on lähes 150.

3 Opetussuunnitelma

3.1 Opetussuunnitelman käsite

Opetussuunnittelun käsite juontaa 1800-luvulta, jolloin saksalainen J. F. Herbart otti käsitteen käyttöön. Hän jakoi opetusopin kahteen osaan: opetussuunnitelmaoppiin ja opetusmenetelmäoppiin. Suomeen käsite tuli Mikael Soinisen mukana 1900-luvun alussa, jolloin hän otti sen käyttöön opetusopin kirjoissa. (Kaajanin kampus, 2009)

Yksi keskeisimmistä koulua ohjaavista dokumenteista eli asiakirjoista on opetussuunnitelma, jossa yleensä ilmaistaan kyseisen koulun tai kouluasteen tavoitteet ja oppiaines sekä oppilasarvioinnin periaatteet. Usein siinä otetaan jollakin tavalla kantaa myös opetusmenetelmiin, vaikka niiden valinta kuuluu periaatteessa opettajien toimintavapauteen. Opetussuunnitelmasta on käytetty eri aikoina ja eri kouluasteilla myös nimityksiä lukusuunnitelma, oppiennätys, opintosuunnitelma, opinto-opas ja koulutussuunnitelma. Se on aina laadittu kirjallisena (vihkonen, mietintö/raportti, kirja) ja hyväksytty jossain virallisessa hallinnollisessa elimessä valtakunnallisesti, kunnittain, kouluittain tai oppilaitoksittain. (Uusikylä & Atjonen 2005)

Lahdeksen (1997) mukaan didaktiikka on vanhastaan jaettu opetusmenetelmäoppiin (miten opetetaan) ja opetussuunnitelmaoppiin (mitä opetetaan). Tämän määritelmän mukaan opetussuunnitelma on didaktiikan alakäsite, joka kuuluu didaktiikan piiriin se yhtenä, muttei ainoana tärkeänä osana. Opetussuunnitelma voidaan ymmärtää didaktiikkaa laajemmaksi ns. yläkäsitteeksi, koska didaktinen opetus ja tutkimus pyrkivät lisäämään tietoa ja antamaan jopa ohjeita siitä, miten opetussuunnitelma voidaan muuttaa mahdollisimman hyväksi opetuskäytännöksi. (Uusikylä & Atjonen 2005)

Opetussuunnitelma ei ole kovin selvä käsite, vaan se voidaan tulkita monella eri tavalla tulkitsijasta ja tilanteesta riippuen. Esimerkiksi Lahdes on määritellyt laajasti opetussuunnitelman seuraavasti: "Opetussuunnitelma on ennakolta laadittu kokonaissuunnitelma kaikista toimenpiteistä, joilla pyritään toteuttamaan kouluille asetettuja tavoitteita" tai oppilasläheisemmin, niin kuin Koskeniemi ja Hälinen: "Opetussuunnitelma käsittää selvityksen kaikista järjestelyistä ja toimenpiteistä, joiden avulla pyritään asetettujen tavoitteiden suunnas-

sa luomaan suotuisien oppikokemusten edellytykset kysymyksessä oleville oppilaille." Näin väljästi laaditut määritelmät kattavat kaikki opetussuunnitelman tasot tilanteesta tai käyttäjästä riippuen, alkaen opetustavoitteiden määrittelystä valtakunnan tasolta ja päätyen luokan opettamiseen. (Kajaanin kampus, 2009)

Opetussuunnitelman tehtävää voi kuvata seuraavalla vertauksella. Opetussuunnitelma on valmentajan pelijoukkueelle tekemä taktinen suunnitelma ennen ottelua ja opetus on itse peli: vaikka joukkueen oletetaan noudattavan suunnitelmaa, sen odotetaan kykenevän myös improvisointiin. (Uusikylä & Atjonen 2005)

Jotkut lapsikeskeisen pedagogiikan edustajat pitävät opetussuunnitelmaa ongelmallisena siksi, että sen katsotaan jo ennakolta määräävän, millaisia oppimis- ja kasvukokemuksia koulu saa tarjota. Opetussuunnitelmaa ei ole kuitenkaan tarkoitettu näin ahtaasti tulkittavaksi. Se tulee ymmärtää kehykseksi, joka antaa liikkumatilaa oppilaiden yksilölliselle, jopa spontaanille oppimiselle ja opettamiselle. Samalla se antaa kehykset sille, millainen yleissivistys on kaikille lapsille ja nuorille tarpeellista. (Uusikylä & Atjonen 2005)

Opetussuunnitelma on aikakaussittain, valtioittain tai näkemyksittäin sisältänyt hieman eri asioita. Tavallisimmin opetussuunnitelmaan on kuulunut neljä pääosaa: Tavoitteet, oppisisällöt, toteutus ja arviointi. (Uusikylä & Atjonen 2005)

3.2 Opetussuunnitelman perusteita

Valtioneuvoston asetus ja opetussuunnitelman perusteet ovat osa valtakunnallista ohjausjärjestelmää, jolla julkinen valta Suomessa ohjaa ja säätelee perusopetuksen järjestämistä. Opetuksen järjestäjä – useimmiten kunta – on vastuussa paikallisen opetussuunnitelman laatimisesta ja kehittämisestä.

Opetushallitus käynnisti vuonna 2005 opetussuunnitelmauudistuksen seurannan, jonka tarkoituksena on koota ja tuottaa erilaista informaatiota vuoden 2004 opetussuunnitelmauudistuksesta. Seuranta on toteutettu useassa eri vaiheessa vuosien 2005 – 2009 aikana. Näkemyksiä, kokemuksia ja tietoja on kerätty opetuksen järjestäjiltä, kouluilta, rehtoreilta, opettajilta sekä muilta sidosryhmiltä. Informaatiota on koottu kyselyjen ja opetussuunnitelma-analyysien avulla sekä myös erilaisten tapaamisten ja koulutustilaisuuksien yhteydessä.

Seuranta on tärkeä osa valtakunnallista opetussuunnitelmaprosessia ja opetuksen tulevaisuuden linjausten valmistelua. Sen avulla saadaan tietoa ja näemyksiä muun muassa valtakunnallisen tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden toimivuudesta, paikallisesta opetussuunnitelmatyöstä ja laadituista opetussuunnitelmista sekä opetuksen kehittämistarpeista. Saatua informaatiota on jo käytetty monin tavoin sekä Opetushallituksen omassa kehittämistyössä että opetuksen järjestäjille ja kouluille tarjotussa koulutuksessa ja muussa informaatio-ohjauksessa. Seurannan tuottama informaatiota voidaan hyödyntää myös opetuksen tavoitteiden, tuntijaon ja opetussuunnitelman kehittämisessä. Opetusministeriö asetti 3.4.2009 työryhmän valmistelemaan ehdotukset opetuksen yleisiksi valtakunnallisiksi tavoitteiksi ja tuntijaoksi. (Opetushallitus, 2009)

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) mukaan ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijoille ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä valmiuksia itsenäisen ammatin harjoittamiseen. Lisäksi koulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä tukea elinikäistä oppimista. Lain nojalla annetussa valtioneuvoston päätöksessä (213/1999) säädetään tutkintojen rakenteesta ja yhteisistä opinnoista ammatillisessa peruskoulutuksessa. Päätöksen mukaan lain mukaisesti järjestettyyn perustutkintoon johtavaan koulutukseen kuuluu ammatillisia opintoja ja niitä tukevaa työssäoppimista, ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä yhteisiä opintoja, vapaasti valittavia opintoja sekä opinto-ohjausta. Opetussuunnitelman perusteet laaditaan päätöksen mukaan niin, että tutkinto tuottaa laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin ja erikoistuneemman osaamisen ja työelämän edellyttämän ammattitaidon yhdellä tutkinnon osa-alueella. (Opetushallitus, 2009)

Opetussuunnitelman perusteet on kansallinen kehys, jonka pohjalta Kokkolan ammattiopiston opetussuunnitelma laaditaan. Keski-Pohjanmaan koulutusyhitymällä on vastuu opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Opetussuunnitelmassa täsmennetään perusteissa määritellyjä tavoitteita ja sisältöjä sekä muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja. Opettajan tulee opetuksessaan noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa.

Ammatillisen koulutuksen perustutkintojen uudistuksien taustalla ovat työelämän muuttuneet osaamistarpeet. Uudenlainen ja entistä joustavampi perustutkinto muodostuu työelämän prosesseista tai työtehtäväkokonaisuuksista. Jatkossa perustutkintoon voi liittää myös osia toisesta perustutkinnosta tai ammattitutkinnosta. Kaikkiaan muutos koskee 52 ammatillista perustutkintoa, joissa on yhteensä 120 koulutusohjelmaa. (Keskipohjanmaa 25.9.2009)

3.3 Ammatillisten perustutkintojen uudistaminen

Ammatilliset perustutkinnot ovat vuosilta 1999 – 2001. Ammatillisten perustutkintojen perusteet uudistetaan vuosina 2007 – 2009. Opetushallitus uudistaa vuosina 2006 – 2010 kaikkien ammatillisten perustutkintojen perusteet sekä maahanmuuttajien valmistavan koulutuksen ja vammaisten opiskelijoiden valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen perusteet. Samalla tutkintorakenteen tarkistuksessa otetaan huomioon käynnissä olevat koulutuskokeilut. Perusteiden rakennetta ja tutkinnon osien sekä opintojen muodostumista, tavoitteita, ammattitaitovaatimuksia sekä arvioinnin kohteita ja arviointikriteereitä tarkistetaan. Tarkistetut perusteet koskevat sekä ammatillista peruskoulutusta että näyttötutkintoja. (Opetushallitus, 2009))

Tavoitteena on, että koulutuksen järjestäjät ja tutkintotoimikunnat voivat ottaa käyttöön perusteiden mukaisesti tarkistetut opetussuunnitelmat viimeistään 1.8.2010 alkavassa koulutuksessa. Tällöin koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmatyö ja tutkintotoimikuntien valmistelevat toimenpiteet ajoittuvat pääosin vuosille 2008 – 2009. (Opetushallitus, 2009)

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen tulee sisältää ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia ja ammattitaitoa täydentäviä opintoja (yhteiset opinnot). Näistä on säädetty tarkemmin Valtioneuvoston päätöksellä (213/1999). Ammattitaidon saavuttamista tukevien tutkinnon osien kytkennän tutkinnossa vaadittuun ammattitaitoon tulee näkyä esimerkiksi arviointikriteerien määrittelyssä. Ammattitaitoa täydentävien tutkinnon osien osaamisvaatimusten vastaavuudet lukio-opintoihin tulee määritellä, jotta yhteistyö, yhteisen opetustarjonnan hyödyntäminen ja osaamisen tunnustaminen lukion ja ammatillisen peruskoulutuksen välillä toimii sujuvasti. (Opetushallitus, 2009)

4 Arviointi

4.1 Arviointi ja opetussuunnitelma

Arviointiperusteiden lähde on opetussuunnitelma, jossa kuvataan eri oppiainneiden keskeiset tavoitteet ja niihin pääsemistä välittävät oppisisällöt. Ne ovat painotetusti oppiainekohtaisia, mikä ei tietysti pelkästään riitä yleissivistävässä opetuksessa. Lisäksi pitää oppia arvioimaan kasvatuksellisia sekä oppiainerajat ylittäviä ja läpäiseviä tavoitteita (esim. suvaitsevaisuus, oma-aloitteisuus, medialukutaitoisuus). Viimeksi mainitut eivät välttämättä näy oppikirjoista tai -materiaaleista, eikä niitä voi päätellä pelkästään oppilaiden käyttäytymisestä. Opetussuunnitelma on tässä suhteessa aina tärkeän pohjatiedon antaja. (Atjonen, 2007)

Esimerkiksi valinnaisen tai vapaasti valittavan opintojakson (terveystieto 2) tavoitteet ovat seuraavat (Liite 1):

Opiskelija

- osoittaa halua ja kykyä ylläpitää ja edistää terveyttä,
- ymmärtää toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja elinympäristössään,
- tietää fyysisen kunnan merkityksen ihmisen hyvinvoinnille,
- tietää epäterveellisten elintapojen haitat kuntoliikunnassa,
- tietää terveyttä edistävästä elintavoista ja tottumuksista,
- ymmärtää liikunnan ja terveyden väliset yhteydet ja ottaa ne huomioon toiminnassaan,
- tunnistaa ammattinsa keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja osaa kehittää työskentelytapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä yhteistyössä muiden kanssa,
- osaa rakentaa itselleen sellaisia kunto-ohjelmia, joiden avulla elimistö kehittyy sopusuhtaisesti,
- tunnistaa omaan jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa toimia jaksamista edistävällä tavalla, pystyy tekemään itselleen elinikäistä terveellistä elämäntapaa vahvistavia liikuntaohjelmia.

Atjosen (2007) mukaan arvioinnin tavoitteellisuus kumpuaa kahdesta periaatteellisesta lähteestä. Oppilaiden yksilölliset kehittymisen ja tuen tarpeet ovat yksi opettajan pedagogisten toimenpiteiden ja samalla myös arvioinnin lähtö-

kohta. Nykyohjeiden mukaan arviointi tulisi olla oppilas- ja kriteerisuhteellista, eli oppilasta arvioidaan suhteessa hänen omaan edistymiseensä ja arviointiperusteisiin. Viimeksi mainittuja on annettu esimerkiksi Opetushallituksen ohjeissa (2003) koskien päättöarviointia.

Opettajat eivät toki lue päivittäin koulunsa opetussuunnitelmaa. He kuitenkin tekevät monentasoista itsenäistä tai työparin kanssa tapahtuvaa suunnittelua, joka kattaa esimerkiksi lukukauden tai -vuoden. Toisinaan suunnittelu keskittyy johonkin jaksoon (esim. lukiossa), ja joskus on tarvetta jopa tunti- tai päiväkohtaiseen suunnitteluun. Tällaisen ennakoinnin pohjaksi tarvitaan erilaista arviointitietoa: päiväkohtaisessa työssä varsin vähäeleinen osallistuva havainnointi on riittävää. Perspektiiviltään pidemmässä arviointikatsannossa on oppilaiden kehittymisen kannalta tarpeen toteuttaa sekä formatiivista väliarviointia että suurempien kokonaisuuksien hallintaa kokoavia päättöarviointeja. (Atjonen, P. 2007)

Mitä vanhemmista oppilaista on kyse, sitä enemmän voi korostua tiedollisen sisällön arviointi esimerkiksi tutkintotodistuksen perustaksi. Samalla on tärkeää tarjota mahdollisuus erilaisille oppijoille näyttää osaamistaan eri keinoin. Kirjallinen koe tai tentti on toistuvana yksipuolinen ja lukihäiriöiselle jopa masentava; esimerkiksi suulliset tentit, esitykset tai toiminnalliset koetilanteet sallivat erilaisten kykyjen esiintulon. (Atjonen, P. 2007.)

4.2 Mitä arviointi on?

Yksinkertaisesti määritellen kasvatusalan arviointi tarkoittaa kasvatuksen edellytysten, prosessien ja tulosten arvon tai ansion määrittämistä. Määrittäminen tapahtuu tavallisesti vertaamalla esimerkiksi prosesseja tai tuloksia edellytyksiin ja asetettuihin tavoitteisiin. Silloin arvioinnin tuloksena voi olla myös puutteiden ja tai kielteisten seikkojen osoittaminen. Vertailua voidaan tehdä yksilötasolla tarkastelemalla koululaisten ja opiskelijoiden suoriutumista opinnoistaan. Sitä tehdään myös yhteisöjen tasolla keräämällä tietoa vaikkapa kunnan tai kokonaisen kansakunnan koulutustavoitteiden toteutumisesta ja tekemällä sen perusteella käytännön johtopäätöksiä (Atjonen 2007, 19).

Arviointi

- on arvon antamista kohteelle
- on muuttunut ulkoisesta, määrällisestä mittaamisesta kohti laadullisia ja monimenetelmäisiä lähestymistapoja, joissa arvioitavat ovat aktiivisia toimijoita
- edellyttää etiikan velvoittamana tietoista pohdintaa siitä, milloin arviointi on hyvää tai pahaa, oikein tai väärin ja kenen kannalta ja millaisin ehdoin se on sitä
- koskee aina huolenpitoa, oikeudenmukaisuutta ja totuutta
- sisältää vastuun, ristiriitaisten etujen ja vallankäytön haasteellisia kysymyksiä (Atjonen 2007, 32).

4.3 Arvioinnin tehtävät ja toteuttaminen

Opiskelijan arvioinnin käsite on muuttunut vuoden 1998 laissa ammatillisesta koulutuksesta (L 630/98). Aikaisemmin lainsäädännössä käsite oli opiskelijaarviointi, joka ymmärrettiin lähinnä opettajan suorittamaksi arvioinniksi. Opiskelijan arviointi kuvaa laajempaa arviointikäsitystä. Sillä tarkoitetaan, että arviointia ja palautetta antavat opettajan lisäksi työnantajan edustajat, opiskelijat itse ja muut opiskelijat. Arviointitapahtuma on vuorovaikutteinen, sillä pyritään kehittämään opiskelijan kykyä arvioida omaa ja toisten osaamista ja oppimista. Parhaiten tätä kuvaa vanha sananlasku ”Arvaa oma tilasi, anna arvo toisillekin”. (Kinnunen toim. 2003, 7)

Oppilaan arvioinnilla on tärkeä merkitys koulutyössä. Arviointi viestii siitä, mikä on arvostettua, tärkeää ja suotavaa, ja mikä taas ei sitä ole. Oppilaan arvioinnin taustalla on aina käsitys oppimisesta. Mitä ja miten arvioidaan, ohjaa vahvasti sekä opiskelua että oppimista. Jos arvioinnissa painotetaan esimerkiksi kirjallisia kokeita ja irrallisen faktatiedon muistamista, ei se kannusta kehittämään sellaista osaamista, jonka perustana on opitun jäsentyminen laajemmiksi tieto- ja taitokokonaisuuksiksi. Arvioinnin periaatteiden ja käytäntöjen tulee olla oppimiskäsityksen kanssa samansuuntaisia. Jos arvioinnin välittämä viesti on ristiriidassa muun opetuksen antaman viestin kanssa, arviointi ohjaa ja vaikuttaa vahvemmin. Oppilasarvioinnin kehittämisen yksi tavoite on saada mahdollisimman perusteellista ja selkeää informaatiota kodeille, vanhemmille ja

huoltajille. Oppilasarvioinnin kehittämässä askarruttaa edelleen se, minkä verran arvioinnissa hyödynnetään numeerista arviointia ja minkä verran kirjallista arviointia, mitkä kurssit tulee arvioida numeroin ja mitkä suoritusmerkinnöin. (Syrjäläinen 1997)

Syrjäläisen mukaan arvioinnin merkitys ei korostu pelkästään koulun toiminnan kehittämisen välineenä, vaan arviointi liittyy erottamattomasti opettajan arkipäivän työhön oppilaiden arvioinnin kautta. Oppilasarvioinnin tulisikin olla monipuolista ja jatkuvaa ja jotta oppilasarviointi olisi osa oppimisprosessia, se vaatii opettajalta erittäin paljon panostamista. Oppilaan arviointiin kohdistuu ristiriitaisia odotuksia. Toisaalta arvioinnin tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä ja tukea oppimista, toisaalta taas ilmentää oppimisen tuloksellisuutta. Arvioinnilla voidaan sanoa olevan kaksi erilaista tehtävää. Toinen niistä on oppimisen tukeminen ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla. Tällainen arviointi on tärkeä osa oppimisprosessia. Oleellista siinä on, että oppilas saa jatkuvasti erilaisissa oppimis- ja opiskelutilanteissa sellaista monipuolista suullista ja kirjallista palautetta, jonka avulla hän pystyy suuntaamaan opiskeluaan oppimisen solmukohtiin. Kirjalliset kokeet ja niistä saadut arvosanat sekä todistukset ovat vain yksi palautteen antamisen muodoista, pääosa palautteesta annetaan muulla tavoin. (Kinnunen 2003)

Oppilaan arvioinnin toinen tehtävä on osaamisen tason määrittely ja ilmaiseminen. Tämä tehtävä korostuu koulun päättyessä, kun oppilaat saavat päättötodistuksen, jonka arvosanojen perusteella heidät valitaan jatko-opintoihin. Päättöarvioinnissa on oleellista annetun arviointipalautteen, päättöarvosanojen, luotettavuus ja vertailukelpoisuus.

4.4 Arvioinnin edut ja haitat

Puron (2008) mukaan arvioinnissa on havaittavissa seuraavia etuja ja haittoja.

Edut

- Auttaa näkemään laadun omassa ja toisten toiminnassa
- Auttaa reflektoimaan toimintaa
- Lisää avoimuutta ja näkyvyyttä toimintaan
- Vahvistaa itseohjautuvuutta
- Auttaa tiedostomaan omat vahvuudet
- Antaa välineen oppimisen edistymisen seurantaan
- Auttaa asettamaan itselle uusia tavoitteita
- Motivoi yhä parempiin suorituksiin
- Tukee yksilöllisyyden ja omien taipumusten havaitsemista
- Kehittää arvioinnin perusteiden sisäistämistä
- Kirkastaa tavoitteiden suuntaista toimintaa
- Harjaannuttaa näkemään laadukkuutta ympärillään

Haitat

- Saattaa johtaa opiskelemaan vain testiä tai koetta varten.
Esimerkiksi monivalintatestit ajokoulussa, ylioppilaskirjoitukset
- Houkuttelee kielteiseen kilpailuun paremmuudesta
- Toistuva huono palaute heikentää itsetuntoa
- Saattaa kapeuttaa arvioinnin perusteita
- Yhteisten arviointikriteereiden puuttuminen vähentää arvioinnin luotettavuutta
- Epäreilu arvioinnin tarkoitusperä loukkaa arvioinnin saajaa.
(Puro 2008, 67)

4.5 Arviointi osaksi kansallista koulutuspolitiikkaa

Taloudellisen kasvun, kilpailukyvyn ja koulutuksen välisen yhteyksien vahvistuminen vaikutti myös siihen, että kansainvälisiä vertailevia arviointeja alettiin rahoittaa huomattavasti aiempaa systemaattisemmin. OECD:n organisoima PISA –hanke merkitsi sitä, että järjestön jäsenmaat, jotka pääosin edustavat maailman pisimmälle kehittyneitä talouksia, sitoutuivat kansainväliseen oppimistulosten arviointiin poliittisella tasolla. Tämä on mahdollistanut luotettavien ja vertailukelpoisten seuranta-aineistojen syntymisen perusopetuksen keskeisiltä osaamisalueilta, joilla tarkoitetaan lähinnä lukutaitoa, matematiikka ja luonnontieteitä. (Meriläinen 2008, 37 - 40)

PISA on jo nyt nostanut suomalaisen koulutuksen maailmanlaajuisen kiinnostuksen kohteeksi. Perusopetuksemme erityispiirre näyttää kansainvälisessä katsannossa olevan se, että suomalaisissa tuloksissa korkeaan tasoon osaamisen suhteellisen vähäinen hajonta yksittäisten oppilaitten, koulujen tai alueiden välillä. Perinteisesti tasa-arvoisten tulosten tavoittelua ja huippuosaamisen tukeminen on erityisesti taloustieteilijöiden analyyseissä nähty toisilleen vastakkaisiksi tavoitteiksi. PISA on vakavasti kyseenalaistanut tämän ajattelutavan ja Suomi toimii esimerkkinä korkean tason ja tasa-arvon positiivisesta yhteydestä. (Meriläinen 2008, 37 - 40)

Vaikka PISA -tulokset osoittavat suomalaisen perusopetuksen tuottavan tasa-arvoista osaamista, tulos tulee ymmärtää suhteelliseksi. Suomalainen koulutus tuottaa tasa-arvoisia tuloksia suhteessa OECD –maihin, mutta absoluuttisesti tarkastellen myös Suomessa yksilöiden välinen vaihtelu elinikäisen oppimisen perusvalmiuksissa on suurta. Osalle nuoria myös Suomessa ennuste jatko-opinnoissa menestymiseen ja työelämässä edellyttävien perusvalmiuksien hallitsemista on varsin synkkä. Tämä tulee esiin peruskoulun jälkeen, erityisesti ammatillisissa opinnoissa laajamittaisissa opintojen keskeyttämisinä. Keskeyttämisen seurauksena 10 - 15 % nuorista jää ilman mitään peruskoulun jälkeistä tutkintoa. (Meriläinen 2008, 37 - 40)

Koulutuksen arviointi Suomessa on onnistunut välttämään useimmat ylilyönnit ja ne kielteiset pedagogiset seuraamukset, jotka ovat tuttuja eräistä muista maista. Arviointi ei ole johtanut sellaiseen jännitteeseen koulujen ja opetushallinnon kesken, joka kohdataan esim. Englannissa. Joissain maissa arvioinnin kontrollitehtävän voimakas painottaminen ja tulosvastuullisuuden ja asiakasnäkökul-

man yksipuolinen korostaminen ovat jopa heikentäneet opettajien yhteiskunnallista statusta ja vähentäneet ammatin jo ennestään vähäistä suosiota nuorten keskuudessa. (Meriläinen 2008, 37 - 40)

Arvioinnissa on aina kyse vallankäytöstä ja ihmisten toiminnan ohjailusta, mikä velvoittaa perustelemaan huolellisesti arviointitoimien oikeutuksen jokaisessa yksittäisessä hankkeessa. Tämä keskustelu on Suomessa vielä suuressa osin käymättä. (Meriläinen 2008, 37 - 40)

4.6 Arviointiasteikon muutos ammattiin koulutuksessa

Edellisessä opetussuunnitelmassa vuodelta 1999 on käytetty viisiportaista arviointiasteikkoa. Kiitettävää arvosanaa vastasi numero viisi (5), hyvää vastasivat numerot kolme (3) ja neljä (4), tyydyttävää vastasivat numerot yksi (1) ja kaksi (2) ja hylättyä arvosanaa vastasi numero nolla (0). (Taulukko 1.)

Uudessa opetussuunnitelmassa 2009 käytetään kolmiportaista arviointiasteikkoa. Kiitettävää arvosanaa vastaa numero kolme (3), hyvää vastaa numero kaksi (2), tyydyttävää vastaa numero yksi (1) ja hylättyä arviointia vastaa täydennettävä suoritus. (Taulukko 1.)

Vanhat arvosanat muutetaan vastaamaan uusia siten, että kiitettävästä viisi (5) tulee arvosana kolme (3), hyvästä kolme (3) ja neljä (4) tulee arvosana kaksi (2) sekä tyydyttävästä yksi (1) ja kaksi (2) muodostuu arvosana yksi (1). Hylättyä nollaa (0) vastaa täydennettävä suoritus. (Taulukko 1.)

Esimerkiksi opintojaksossa "terveystieto 2" fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattamista arvioidaan siten, että tyydyttävässä (1) arvosanassa opiskelija noudattaa yhteisössä sovittuja terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja, mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa. Hyvässä (2) arvosanassa opiskelija ottaa toiminnassaan huomioon terveyttä ja toimintakykyä kuormittavia tekijöitä ja haluaa edistää toimintansa ja toimintaympäristönsä terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kiitettävän (3) arvosanan opiskelija saa, kun ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyden ja turvallisuuden vaikuttavat tekijät ja edistää omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia (Liite 1).

Taulukko 1. Arviointiasteikot

	Aikaisempi arviointiasteikko	Uusi arviointiasteikko
Kiitettävä	5	3
Hyvä	4	2
Hyvä	3	
Tyydyttävä	2	1
Tyydyttävä	1	
Hylätty	0	Täydennettävä

Kokkolan ammattiopistossa noudatetaan 5- jaksojärjestelmää; 5- jaksojärjestelmässä lukuvuosi on jaettu viiteen jaksoon. Tämä tarkoittaa liikunnan osalta sitä, että opintojaksojen sisältöjen täytyy olla väljästi laadittuja. Yhteisten aineiden jakso (ATTO- aineet) voi olla mihin vuodenaikaan tahansa ja liikunta pitää toteuttaa opetussuunnitelman mukaisesti. Liikunnan opintojaksot toteutetaan pääsääntöisesti yhdessä jaksossa. Opintojaksojen sisällöt laadittiin siten, että opintojakson toteutuksessa voi käyttää monia vaihtoehtoisia oppimisympäristöjä. (Liite 1.)

Valinnaiset ja vapaasti valittavat opintojaksot voitiin koulutuksen järjestäjän taholta laatia vapaasti, koska opetushallituksen ohjeistuksessa ei määritellä niiden sisältöjä. Opintojaksojen laatimisessa täytyi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet siten, että opintojaksojen sisällöt ovat toteuttamiskelpoisia. Esimerkiksi ei voida valita sellaisia liikuntalajeja, joita ei voida toteuttaa tilojen tai välineistön puuttuessa. (Liite 1.)

Arvioinnin osalta täytyi tarkasti ottaa huomioon muutokset, miten vanhan 5-portaisen arviointiasteikon sisältämät opintojaksojen sisältökohdat pystytään siirtämään uuteen 3-portaiseen arviointiasteikkoon. (Liite 1.)

Uuteen opetussuunnitelmaan laadittiin opetushallituksen ohjeistuksen mukaisesti arvioinnit sekä oppimisesta että osaamisesta. Näitä eriytettyjä arviointeja ei ole aikaisemmissa opetussuunnitelmissa käytetty. Esimerkiksi liikunnassa oppimista arvioidaan jatkuvalla näytöllä, poissaolojen seurannalla, tuntiaktiivisuudella, fyysisen kunnon tarkkailulla sekä liikunnallisten taitojen kehittyemisellä. Osaamista arvioidaan kuntotesteillä, erilaisilla liikunnallisten taitojen testeillä ja jatkuvalla seurannalla. (Liite 1.)

Uudessa opetussuunnitelmassa osaamisen tunnustamisella tarkoitetaan aikaisemmassa opetussuunnitelmassa käytettyä termiä ”hyväksiluku”. Osaamisen tunnustamisessa keskiasteen ammatillisissa oppilaitoksissa suoritettut terveystiedon ja liikunnan opintojaksot käyvät sellaisenaan. Lukion osalta osaamisen tunnustamisessa esimerkiksi lukion kurssi ”taitoa ja kuntoa” (LI1) tai ”liikuntaa yhdessä ja erikseen” (LI2) tai ”virkisty liikunnasta” (LI3) tai ”yhdessä liikkuen” (LI4) tai ”kuntoliikunta” (LI5) korvaa opintojakson, liikunta 2, ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (ATTO- aineet). (Liite1.)

5 Pohdinta

Keskipohjanmaa -lehden toimittaja Yli-Arvon mukaan (23.8.2009) ammatillisten oppilaitosten arviointiasteikon muuttuminen on aiheuttanut närää opiskelijoiden keskuudessa. Elokuun 2009 alusta lähtien entisen viisiportaisen arviointiasteikon korvaa arvosanat yhdestä kolmeen. Muutos ei koske pelkästään syksyn 2009 opintonsa aloittavia, vaan myös vanhojen opiskelijoiden arvosanat on muutettu. Esimerkiksi jo aiemmin suoritettu nelonen onkin muuttunut kakkoiseksi. Nuorten mielestä parempiin arvosanoihin on nykyään tehtävä aiempaa enemmän työtä. Muutoksen taustalla on ammatillisten tutkintojen uudistus, jossa haluttiin samalla uudistaa myös arviointiasteikko. Muualla Euroopassa on käytössä samankaltainen kolmiportainen arviointiasteikko. (Yli-Arvo, Keskipohjanmaa 23.8.2009)

Uuden kolmiportaisen arviointikriteeristön etuna näemme olevan sen, että arvosanat ovat kansainvälisesti yhdenmukaiset. Samoin Suomen yliopistoissa noudatetaan kolmiportaista arviointiasteikkoa. Myös työhönottolanteessa ja jatko-opintoihin hakeutuessa on hyvä, jos kriteerit ja arvosanat ovat samat kaikkialla. Kokemuksemme mukaan opettajan on helpompi antaa arvosanoja, kun tarvitsee keskittyä vain kolmeen osaamistasoon. ”Ovensuu - kyselymme” mukaan syksyllä 2009 ammattikoulutuksen aloittaneet opiskelijat olivat sitä mieltä, että uusi arviointi selkeyttää arviointia. Positiivista on lisäksi se, että valinnaisten ja vapaasti valittavien opintojaksojen arvioinnin suunnittelu helpottuu, kun tarvitsee tehdä vain kolmiportaista arviointiasteikkoa (Liite 1).

Kolmiportaisen arviointikriteeristön huonona puolena näemme sen, että nykyinen kolmeen numeroon perustuva arviointi tekee opiskelijoiden arvioinnin tasapaksuksi. Suuri osa opiskelijoista lähes automaattisesti sijoittuu arviointiasteikossa luokkaan kaksi. Hyvin harva opiskelija saavuttaa kiitettävän arvosan. Näin ainakin ensimmäisten arviointien kohdalla tapahtui syksyllä 2009. Kaikkein suurin epäkohta mielestämme uudessa arvioinnissa kohdistuu siihen, että vanhat, jo saavutetut arvosanat muutettiin kesän 2009 aikana vastaamaan uutta arviointia. Esimerkiksi eräässäkin oppilaitoksessa toukokuussa 2009 valmistuneet opiskelijat saivat todistuksensa vasta elokuussa opiskelijoista riippumattomista syistä. Mikäli opiskelijat olisivat saaneet todistuksensa toukokuussa normaalin aikataulun mukaisesti, olisivat arvosanat olleet kuten muillakin samaan aikaan valmistuneilla. Koska opiskelijat saivat todistuksensa vasta

elokuussa, oli todistusten arvosanat muutettu uuden arvioinnin mukaiseksi. Toista ja kolmatta vuottaan ammattiopistossa opiskelevat opiskelijat olivat myös pääsääntöisesti pettyneitä, kun ”vaivalla saavutettu arvosana neljä (4) muuttui kesän aikana kakkoseksi (2)”.

Uusien opetussuunnitelmien mukaisten liikunnan ja terveystiedon valinnaisten ja vapaasti valittavien opintojaksojen suunnittelussa täytyi olla tarkkana, jotta pystyi mahdollisimman lyhyessä muodossa ilmaisemaan tarpeeksi tarkasti arvosanaan vaadittavat arviointiperusteet. Tähän työhön esimerkkeinä ottamiemme valinnaisten ja vapaasti valittavien opintojaksojen suunnittelussa käytettyjen sanamuotojen valinnassa onnistuttiin mielestämme hyvin. Opintojaksojen suunnittelua ja opetussuunnitelmaan tulevaa sanamuotoa rajoittivat tietyt ohjeet ja mallit, joiden mukaan täytyi toimia. Sen vuoksi liitteeseen yksi (1) on otettu mukaan malliksi opetussuunnitelmaan liittyvät pakollisen opintojakson mallit. (Liite 1)

Työmme on ollut antoisaa ja hedelmällistä. Me kaikki olemme omaksuneet uusia ajatuksia ja vinkkejä tulevaisuutta ja varsinkin tulevien opetussuunnitelmien tekemistä varten.

Lähteet

Atjonen, P. 2007. Hyvä, paha arviointi. Helsinki: Tammi.

Jämsä, V-M. 1996. Köyhäjoen kansakoulu ja ala-aste 100 vuotta. Kaustinen: EKE- Tuote.

Kajaanin kampus, 2009: Konstruktivismi ja nykyinen opetussuunnitelma ([http://74.125.77.132/search?q=cache:95QOm2VCbF4J:www.kajaaninkampus.oulu.fi/file.php%3F1274+\(opetussuunnitelman+m%C3%A4%C3%A4ritelm%C3%A4\)&cd=4&hl=fi&ct=clnk&gl=fi](http://74.125.77.132/search?q=cache:95QOm2VCbF4J:www.kajaaninkampus.oulu.fi/file.php%3F1274+(opetussuunnitelman+m%C3%A4%C3%A4ritelm%C3%A4)&cd=4&hl=fi&ct=clnk&gl=fi)) [Luettu 19.10.2009]

Kero, S. & Leskinen, E. 2007. Erityisopiskelija työssäoppimassa. Valkeakoski: Koskiprint Oy.

Kinnunen, E. & Halmevuori, T. (toim.) 2003. Opiskelijan arvioinnin opas ammatilliseen koulutukseen. Hakapaino Oy: Helsinki.

Klemelä, K. 1999. Ammattikunnista ammatillisiin oppilaitoksiin. Turun yliopisto Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 48. Turku: Painosalama Oy.

Kokkolan ammattiopiston opetussuunnitelmat 1999-2009.

Kujala, Y. 1980. Kokkolan ammattikoulun kaksi vuosikymmentä. Kokkola: Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oy.

Kujala, Y. 1990. Kokkolan ammattioppilaitos 30 vuotta ammattikasvatusta. Kokkola: Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oy.

Meriläinen, R. (toim.) 2008. Suomalaisen koulutuspolitiikan murros 1990 -luvulla. Saarijärvi: Saarijärven Offset. OKKA-Säätiö.

Miettinen, E. 2006: Kouluelämää Snellmanin ajan Helsingissä http://www.hel2.fi/tietokeskus/julkaisut/pdf/06_02_17__snellman_suomi.pdf [Luettu 9.11.2009]

Opetushallitus, 2009. (<http://www.oph.fi>) [Luettu 19.10.2009]

Puro, U. 2008. Kurssi läpi elämän. Opettajan ja ohjaajan opas. Työväen Sivistysliitto TSL ry. Painohäme Oy

Syrjäläinen, E. 1997. Arvioinnin avulla laatua kouluihin – markkinahumua vai koulurealismia. Tampere: Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja. Jäljennepalvelu.

STT Helsinki. 2009. Ammattikoulujen tutkinnot uudistuvat. Keskipohjanmaa 25.9.2009, s.4.

Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2005. Didaktiikan perusteet. WSOY: Helsinki.

Yliarvo, Outi. 2009. Arvostelun muuttuminen harmittaa opiskelijoita ammatillisissa oppilaitoksissa Nelonen on nykyään kakkonen. Keskipohjanmaa 23.8.2009, s.2.

5.1.7. LIIKUNTA, 1 – 5 OV

LIIKUNTA 1, 1 OV, pakollinen tutkinnon osa

Tavoitteet

Opiskelija

- edistää liikunnan avulla terveellistä ja aktiivista elämäntapaa ymmärtäen liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvylle,
- tutustuu monipuolisesti terveyttä, psyykkistä vireystilaa ja jaksamista edistävään liikuntaan,
- pitää yllä fyysistä toimintakykyään liikunnan avulla,
- liikkuu ja toimii vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä,
- edistää toiminnallaan ryhmän toimintaa ja turvallisuutta.

Arviointi

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen	- käyttää liikunnan har- rastamiseen tarvittavia perustaitoja - pitää ohjattuna yllä fyysistä toimintakyky- ään	- käyttää liikunnan har- rastamiseen tarvittavia perustaitoja monipuoli- sesti - pitää yllä fyysistä toi- mintakykyään	- käyttää liikunnan har- rastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolises- ti - seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toiminta- kykyään

<p>Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla</p>	<p>ymmärtää ohjattuna liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille</p>	<p>ymmärtää liikunnan merkityksen omalle fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnilleen</p>	<p>ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille</p>
<p>Vuorovaikutus ja yhteistyö</p>	<p>- osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan sekä noudattaa reilun pelin periaatteita</p>	<p>- osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen</p>	<p>- osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita</p>
<p>Terveysten, turvallisuuden sekä toimintakyvyn huomioon ottaminen</p>	<p>- noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa</p>	<p>- toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä</p>	<p>- edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta</p>

Arvioinnin kohde = oppimisen tavoite	Opetuksen toteutus, oppimisympäristö	Oppimisen arviointi - kriteeriperusteista	Osaamisen arviointi - kriteeriperusteista
<p>Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen</p> <p>Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla</p> <p>Vuorovaikutus ja yhteistyö</p> <p>Terveysten, turvallisuuden sekä toimintakyvyn huomioon ottaminen</p>	<p>Ajoitus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1. lukuvuosi. <p>Oppimisympäristöt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppilaitos - julkiset liikuntapaikat - lähialueet <p>Opetusmenetelmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lähiopetus - monimuoto-opetus 	<p>Jatkuva näyttö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poissaolot - tuntiaktiivisuus 	<p>Kuntotestit</p>

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Taitoa ja kuntoa* (LI1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (LI 2) korvaa *Liikunnan pakollisen tutkinnon osan* (liikunta1) ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

LIIKUNTA 2, 1 OV, valinnainen tai vapaasti valittava opintojakso**Tavoitteet**

Opiskelija

- jatkaa peruskoulussa ja vapaa-ajan liikunnassa opittujen taitojen syöväntämistä ja harjoittamista,
- tottuu monipuoliseen liikuntaan ja saa myönteisiä liikuntakokemuksia,
- ymmärtää monipuolisen liikunnan ja fyysisen kunnon kehittämisen periaatteet harjoittelussaan,
- toimii terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävästi,
- tutustuu mahdollisuuksien mukaan uusiin liikuntalajeihin.

Arviointi

Arvioinnin koh- teet ja keskeiset sisäl- löt	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Fyysinen toimin- takyvyn tukemi- nen ja vahvista- minen	- käyttää liikunnan harrastamiseen tar- vittavia perustaitoja - osallistuu kyseisen liikuntalajin suorit- tamiseen - jaksaa kohtuullisen hyvin osallistua eri liikuntalajeihin	- käyttää liikkueessaan kyseisen liikuntasuori- tuksen vaativia perus- taitoja monipuolisesti - pitää yllä fyysistä toimintakykyään osal- listumalla liikuntata- pahtumaan aktiivisesti - suoriutuu hyvin kun- tonsa puolesta eri lii- kuntalajeista	- käyttää liikunnan harras- tamiseen tarvittavia perus- taitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti - pitää aktiivisesti yllä fyy- sistä toimintakykyään; osaa arvioida omaa kehittymis- tään objektiivisesti - fyysinen kunto ei ole es- teenä eri liikuntalajien suo- rittamisessa

<p>Hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla</p>	<p>- ymmärtää ohjattu- na liikunnan merkityksen hyvinvoinnille</p>	<p>- ymmärtää liikunnan merkityksen omalle hyvinvoinnilleen</p>	<p>- ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille</p>
<p>Monipuolisten liikuntataitojen kehittäminen ja ylläpitäminen</p>	<p>- opiskelija noudattaa sopimuksia satunnaisesti ja tekee osuutensa liikunnassa vain osittain</p> <p>- tekee liikuntatun- nilla vain sen välttämättömän</p>	<p>- opiskelija noudattaa sopimuksia ja tekee osuutensa liikunnassa</p> <p>- on innostunut eri liikuntalajeista ja haluaa oppia uutta ja uusia liikuntalajeja ja -muotoja</p>	<p>- opiskelija noudattaa sopimuksia ja aikatauluja sekä ottaa vastuuta ja auttaa toisia liikuntatilanteissa ja muissakin tilanteissa</p> <p>- on kiinnostunut eri liikuntalajeista ja osaa hyödyntää liikuntaa oman hyvinvoinnin, terveyden, toiminta- ja työkyvyn edistäjänä opiskelun aikana ja elämän eri vaiheissa</p>
<p>Turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioiminen eri liikuntalajeissa</p>	<p>- noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa</p>	<p>- ymmärtää toimia liikunnassa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä</p>	<p>- edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta; ottaa muut huomioon liikuntasuorituksia tehtäessä</p>

Arvioinnin kohde = oppimisen tavoite	Opetuksen toteutus, oppimisympäristö	Oppimisen arviointi - kriteeriperusteista	Osaamisen arviointi - kriteeriperusteista
Fyysinen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen Hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla Monipuolisten liikuntataitojen kehittäminen ja ylläpitäminen Turvallisuuden ja toimintakyvyn huomiointi eri liikuntalajeissa	Ajoitus: - valinnaisena 2. lukuvuosi. - vapaasti valittavana 2. tai 3. lukuvuosi. Oppimisympäristöt: - oppilaitos - lähialueet - julkiset liikuntapaikat Opetusmenetelmät: - lähiopetus - monimuoto-opetus	Jatkuva näyttö: - poissaolot - tuntiaktiivisuus - fyysinen kunto - liikunnalliset taidot	Kuntotestit - fyysisen kunnon mittaaminen - liikunnallisten taitojen testit/seuranta

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Taitoa ja kuntoa* (LI1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (LI2) tai *Virkisty liikunnasta* (LI3) tai *Yhdessä liikkuen* (LI4) tai *Kuntoliikunta* (LI5) korvaa LIKUNTA 2:n opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

LIIKUNTA 3, 1 OV, valinnainen tai vapaasti valittava opintojakso

Tavoitteet

Opiskelija

- *parantaa liikuntataitojaan ja fyysistä kuntoaan pääsääntöisesti kurssilla suoritettavien palloilulajien avulla,*
- *ymmärtää toisen ihmisen huomioonottamisen pelattaessa erilaisia palloilulajeja,*
- *saa iloa ja virkistystä erilaisia joukkuepelejä pelatessaan,*
- *ymmärtää fyysisen kunnan merkityksen harrastaessaan jotain joukkuelajia/palloilulajia.*

Arviointi

Arvioinnin kohteet ja keskeiset sisällöt	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Fyysisen toimintakyvyn parantaminen ja vahvistaminen	<ul style="list-style-type: none"> - opiskelija osallistuu opetukseen - jaksaa kohtuullisen hyvin ja pysyy jotenkin kuntonsa puolesta muiden mukana - ei kehitä omaa fyysistä kuntoaan muuta kuin kehotuksesta 	<ul style="list-style-type: none"> - pitää yllä toimintakykyään osallistumalla liikuntaan kohtuullisen aktiivisesti - pysyy kuntonsa puolesta muiden mukana - pyrkii parantamaan omia fyysisiä ominaisuuksia ilman eri kehoitusta 	<ul style="list-style-type: none"> - käyttää liikunnassa aktiivisesti hyväkseen fyysistä kuntoaan ja liikuntataitojaan - voi fyysisen kuntonsa puolesta osallistua mihin tahansa palloilulajiin - pitää aktiivisesti yllä fyysistä toimintakykyään

<p>Monipuolisten liikuntataitojen kehittäminen pääasiassa palloilulajien avulla</p>	<p>- omaa riittämättömät liikuntataidot pystyäkseen toimimaan aktiivisena joukkueen jäsenenä</p>	<p>- omaa tarpeelliset liikuntataidot pysyäkseen taitojensa ja fysiikkansa perusteella mukana eri lajien toteutuksessa</p>	<p>- hallitsee perustaitojensa puolesta useimmat palloilulajit</p>
<p>Psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen</p>	<p>- tuntee mielihyvää osallistuessaan liikuntaan</p>	<p>- tuntee mielihyvää osallistuessaan liikuntasuorituksiin ja näyttää sen myös</p>	<p>- tuntee mielihyvää ollessaan liikunnassa mukana ja kykenee ottamaan liikuntatunneilla kanssapelaajansa hyvin huomioon, koska taitotaso riittää</p>
<p>Vuorovaikutus ja yhteistyö</p>	<p>- noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa</p>	<p>- ymmärtää liikunnassa olevat riskitekijät ja toimii sen johdosta turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä</p>	<p>- edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta</p>

Arvioinnin kohde = oppimisen tavoite	Opetuksen toteutus, oppimisympäristö	Oppimisen arviointi - kriteeriperusteista	Osaamisen arviointi - kriteeriperusteista
Fyysisen toimintakyvyn parantaminen ja vahvistaminen Monipuolisten liikuntataitojen kehittäminen pääasiassa palloilulajien avulla Psykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen Vuorovaikutus ja yhteistyö	Ajoitus: - valinnaisena 2. lukuvuosi. - vapaasti valittavana 2. tai 3. lukuvuosi. Oppimisympäristöt: - oppilaitos - lähialueet - julkiset liikuntapaikat Opetusmenetelmät: - lähiopetus - monimuoto-opetus	Jatkuva näyttö: - poissaolot - tuntiaktiivisuus - fyysinen kunto - liikunnalliset taidot	Kuntotestit - liikunnallisen taidon testit/seuranta

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Taitos ja kuntoa* (LI1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (LI2) tai *Virkisty liikunnasta* (LI3) tai *Yhdessä liikkuen* (LI4) tai *Kuntoliikunta* (LI5) korvaa LIIKUNTA 3:n opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

LIIKUNTA 4, 1 OV, valinnainen tai vapaasti valittava opintojakso

Tavoitteet

Opiskelija

- ymmärtää liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvylle,
- ymmärtää monipuolisen kuntoliikunnan merkityksen ihmisen yleiselle hyvinvoinnille,
- oppii kunnon kohottamisen perusteita sekä perusliikunnassa että palloilulajeissa,
- pitää yllä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyään liikunnan avulla,
- *liikkuu ja toimii vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä,*
- edistää toiminnallaan turvallisuutta ryhmän sisällä.

Arviointi

Arvioinnin koh- teet ja keskeiset sisäl- löt	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Fyysisen toiminta- kyvyn tukeminen ja vahvistaminen	-käyttää liikunnalli- sia perustaitojaan - pitää yllä ohjattuna fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimin- takykyään	- käyttää liikunnan harrastamiseen tarvit- tavia perustaitoja mo- nipuolisesti sekä itse- näisesti että ryhmässä - pitää yllä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalis- ta toimintakykyään	- käyttää liikunnan harras- tamiseen tarvittavia perus- taitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti sekä itsenäi- sissä liikuntasuorituksissa että ryhmässä - seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä, psyykkistä ja sosi- aalista hyvinvointiaan - hallitsee useimpien lajien perustaidot

<p>Monipuolisten liikuntataitojen kehittäminen perusliikunnan ja joukkuelajien avulla</p>	<ul style="list-style-type: none"> - omaa vain vaatimattomat perustaidot eri lajeissa - kykenee vain vaikeisiin toimimaan aktiivisena joukkueen jäsenenä 	<ul style="list-style-type: none"> - omaa tunneilla käytävien liikuntalajien perustaidot - kykenee taitojensa ja fysiikkansa perusteella osallistumaan aktiivisesti eri liikuntasuorituksiin 	<ul style="list-style-type: none"> - kykenee toimimaan aktiivisesti itsenäisenä jäsenenä ryhmässä ja luo osaamisellaan ryhmään positiivisen ilmapiirin
<p>Psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tuntee mielihyvää kyetessään osallistumaan eri liikuntalajeihin 	<ul style="list-style-type: none"> - tuntee mielihyvää osallistuessaan liikuntaan ja kokee onnistumisen elämyksiä 	<ul style="list-style-type: none"> - kokee mielihyvää onnistumisistaan - toimii ryhmässään innostajana ja kannustajana
<p>Vuorovaikutus ja yhteistyö</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tekee ohjatusti sen, mitä pitää ja noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa 	<ul style="list-style-type: none"> - tietää liikunnan riskitekijät; toimii turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä 	<ul style="list-style-type: none"> - ymmärtää liikuntaan liittyvät riskitekijät; edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta

Arvioinnin kohde = oppimisen tavoite	Opetuksen toteutus, oppimisympäristö	Oppimisen arviointi - kriteeriperusteista	Osaamisen arviointi - kriteeriperusteista
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen Monipuolisten liikuntataitojen kehittäminen perusliikunnan ja joukkuelajien avulla Psykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen Vuorovaikutus ja yhteistyö	Ajoitus: - valinnaisena 2. lukuvuosi. - vapaasti valittavana 2. tai 3. lukuvuosi. Oppimisympäristöt: - oppilaitos - lähialueet - julkiset liikuntapaikat Opetusmenetelmät: - lähiopetus - monimuoto-opetus	Jatkuva näyttö: - poissaolot - tuntiaktiivisuus - fyysinen kunto - liikunnalliset taidot	Kuntotestit - liikunnallisen taidon testit/seuranta

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Taitos ja kuntoa* (LI1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (LI2) tai *Virkisty liikunnasta* (LI3) tai *Yhdessä liikkuen* (LI4) tai *Kuntoliikunta* (LI5) korvaa LIIKUNTA 4:n opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

LIIKUNTA 5, 1 OV, valinnainen tai vapaasti valittava opintojakso**Tavoitteet***Opiskelija*

- edistää liikunnan avulla terveellistä ja aktiivista elämäntapaa,
- parantaa liikuntataitojaan,
- pitää yllä fyysistä toimintakykyään perusliikunnan, sulkapallon ja sählyn avulla,
- liikkuu ja toimii vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä,
- edistää toiminnallaan ryhmän toimintaa ja turvallisuutta.

Arviointi

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen	- käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja - pitää ohjattuna yllä fyysistä toimintakykyään	- käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja monipuolisesti - pitää yllä fyysistä toimintakykyään	- käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti - seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään
Monipuolisten liikuntataitojen kehittämisen kuntosalityöskentelyn, sulkapallon ja sählyn avulla	- omaa rajalliset taidot ko. liikuntalajeissa	- omaa ko. liikuntalajien perustaidot ja kykenee taitojensa ja fyysisten ominaisuuksiensa puolesta osallistumaan aktiivisesti eri liikuntasuorituksiin	- ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille; hallitsee ko. liikuntalajien perustaidot hyvin

<p>Vuorovaikutus ja yhteistyö</p>	<p>- osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan sekä noudattaa reilun pelin periaatteita</p>	<p>- osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen</p>	<p>- osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita</p>
<p>Turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen</p>	<p>- tekee ohjattuna sen, mitä kuuluukin ja noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa</p>	<p>- noudattaa ohjeita ja toimii turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä</p>	<p>- edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta, koska ymmärtää liikuntaan liittyvät riskitekijät</p>

Arvioinnin kohde = oppimisen tavoite	Opetuksen toteutus, oppimisympäristö	Oppimisen arviointi - kriteeriperusteista	Osaamisen arviointi - kriteeriperusteista
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen Monipuolisten liikuntataitojen kehittämisen kuntosalityöskentelyn, sulkapallon ja sählyn avulla Vuorovaikutus ja yhteistyö Turvallisuuden ja toimintakyvyn huomioon ottaminen	Ajoitus: - valinnaisena 2.lukuvuosi - vapaasti valittavana 2. tai 3. lukuvuosi Oppimisympäristöt: - oppilaitos - julkiset liikuntapaikat - lähialueet Opetusmenetelmät: - lähiopetus - monimuoto-opetus	Jatkuva näyttö: - poissaolot - tuntiaktiivisuus - fyysinen kunto - liikunnalliset taidot	Kuntotestit - liikunnallisen taidon testit/seuranta

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Taitoa ja kuntoa* (LI1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (LI2) tai *Virkisty liikunnasta* (LI3) tai *Yhdessä liikkuen* (LI4) tai *Kuntoliikunta* (LI5) korvaa LIIKUNTA 5:n opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

5.1.8. TERVEYSTIETO, 1 – 4 OV

TERVEYSTIETO 1, 1 OV, pakollinen tutkinnon osa

Tavoitteet

Opiskelija

- osoittaa toiminnallaan ja tiedoillaan halua ja kykyä ylläpitää ja edistää terveyttä,
- ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään,
- tietää mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille,
- tietää tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset ja osaa ehkäistä terveyttä kuluttavia tekijöitä,
- tietää terveyttä edistävästä elintavoista ja tottumuksista,
- *ymmärtää liikunnan, ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet ja ottaa ne huomioon toiminnassaan,*
- *tunnistaa ammattinsa keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja osaa kehittää työskentelytapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä yhteistyössä muiden kanssa,*
- osaa ehkäistä tapaturmia, hallitsee tavallisimmat ensiaputilanteet, avun hakemisen ja osaa toimia ergonomisesti,
- tietää väestön terveyseroista ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöistä ja niiden ennaltaehkäisystä,
- tunnistaa omaan jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa toimia jaksamista edistävällä tavalla,
- osaa tarvittaessa käyttää opiskeluterveys- ja muita terveydenhuoltopalveluja, hyödynnä terveysliikuntaa ja ymmärtää niiden merkityksen toimintakyvyn ylläpitämisessä.

Arviointi

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen	-ottaa ohjattuna huomioon tavallisia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia (kuten liikunta, ravinto, lepo, uni, virkistys, mielen-terveys, ihmissuhteet, seksuaaliterveys) ja on halukas edistämään omaa terveyttään ja jaksamistaan	-ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat ja tottumukset, osallistuu niistä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan	-toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkittulla tiedolla ja kokemuksella
Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen	- noudattaa yhteisössä sovittuja terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja, mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	- ottaa toiminnassaan huomioon terveyttä ja toimintakykyä kuormittavia tekijöitä ja haluaa edistää toimintansa ja toimintaympäristönsä terveellisyyttä ja turvallisuutta	- ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyteen ja turvallisuuden vaikuttavat tekijät ja edistää omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia

<p>Terveysliikunnan ja terveydenhuoltopalvelujen hyödyntäminen</p>	<p>- suunnittelee ja toteuttaa ohjattu- na terveyttä edis- tävää liikuntaa ja osaa tarvittaessa hakea apua ter- veydenhuollon palveluista</p>	<p>- toteuttaa terveyttä edistävää liikuntaa laatimansa ohjelman mukaan ja käyttää tarvittaessa tervey- denhuollon palvelu- ja</p>	<p>- hyödyntää itsenäisesti terveysliikunnan mahdol- lisuuksia oman toiminta- kyvyn ylläpitämisessä ja osaa hyödyntää tervey- denhuoltopalveluja tilan- teen vaatimalla tavalla</p>
<p>Tapaturmien ehkäisy ja ensiapu ja ergonominen toiminta</p>	<p>- tunnistaa mah- dollisia tapatur- mariskejä, osaa hakea ja antaa ensiapua tavalli- simmissa en- siapua vaativissa tilanteissa, nou- dattaa tutuissa tilanteissa er- gonomisia toimin- tatapoja</p>	<p>- ehkäisee toiminnal- laan tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa en- siapua sekä noudat- taa ergonomisia toimintatapoja</p>	<p>- toimii huolellisesti ja ennalta ehkäisee tapatur- mien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua, työskentelee ergonomises- ti ja itseään säästäen</p>
<p>Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintakykyä edistävi- en, kansansairauksia en- naltaehkäisevien ja terve- yttä kuluttavien tekijöi- den sekä ammatinhaitta- vaikutuksia koskevan tietoperustan hallinta</p>	<p>- tietää tavalli- simmista terveyttä ja toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kan- sansairauksista, mutta tarvitsee ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa</p> <p>- tietää tavalli- simmista terveys- haitoista (kuten tupakointi ja päih- teiden käyttö)</p>	<p>- hyödyntää omassa toiminnassaan ter- veyttä ja toiminta- kykyä edistävää tietoperustaa, tuntee terveyttä kuluttavat tekijät sekä elinta- voista johtuvat ter- veyshaitat ja on tie- toinen mahdollisista ammattiinsa liitty- vistä kuormitusteki- jöstä</p>	<p>- hyödyntää monipuoli- sesti omassa toiminnas- saan terveyttä ja toiminta- kykyä edistävää tietoa ja hakee itsenäisesti tietoa mahdollisista ammattinsa haittavaikutuksista</p>

<p>Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen</p>	<p>-ottaa ohjattuna huomioon tavallisia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia (kuten liikunta, ravinto, lepo, uni, virkistys, mielen-terveys, ihmissuhteet, seksuaaliterveys) ja on halukas edistämään omaa terveyttään ja jaksamistaan</p>	<p>-ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat ja tottumukset, osallistuu niitä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan</p>	<p>-toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkittulla tiedolla ja kokemuksella</p>
<p>Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen</p>	<p>- noudattaa yhteisössä sovittuja terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja, mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa</p>	<p>- ottaa toiminnassaan huomioon terveyttä ja toimintakykyä kuormittavia tekijöitä ja haluaa edistää toimintansa ja toimintaympäristönsä terveellisyyttä ja turvallisuutta</p>	<p>- ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyteen ja turvallisuuden vaikuttavat tekijät ja edistää omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia</p>
<p>Terveysliikunnan ja terveydenhuoltopalvelujen hyödyntäminen</p>	<p>- suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna terveyttä edistävää liikuntaa ja osaa tarvittaessa hakea apua terveydenhuollon palveluista</p>	<p>- toteuttaa terveyttä edistävää liikuntaa laatimansa ohjelman mukaan ja käyttää tarvittaessa terveydenhuollon palveluja</p>	<p>- hyödyntää itsenäisesti terveysliikunnan mahdollisuuksia oman toimintakyvyn ylläpitämisessä ja osaa hyödyntää terveydenhuoltopalveluja tilanteen vaatimalla tavalla</p>

<p>Tapaturmien ehkäisy ja ensiapu ja ergonominen toiminta</p>	<p>- tunnistaa mahdollisia tapaturmariskejä, osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa, noudattaa tutuissa tilanteissa ergonomisia toimintatapoja</p>	<p>- ehkäisee toiminnallaan tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä noudattaa ergonomisia toimintatapoja</p>	<p>- toimii huolellisesti ja ennalta ehkäisee tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua, työskentelee ergonomisesti ja itseään säästäten</p>
<p>Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintakykyä edistävien, kansansairauksia ennaltaehkäisevien ja terveyttä kuluttavien tekijöiden sekä ammatin haittavaikutuksia koskevan tietoperustan hallinta</p>	<p>- tietää tavallisimmista terveyttä ja toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa</p> <p>- tietää tavallisimmista terveyshaitoista (kuten tupakointi ja päihteiden käyttö)</p>	<p>- hyödyntää omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoperustaa, tuntee terveyttä kuluttavat tekijät sekä elintavoista johtuvat terveyshaitat ja on tietoinen mahdollisista ammattiinsa liittyvistä kuormitustekijöistä</p>	<p>- hyödyntää monipuolisesti omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoa ja hakee itsenäisesti tietoa mahdollisista ammattinsa haittavaikutuksista</p>

Arvioinnin kohde = oppimisen tavoite	Opetuksen toteutus, oppimisympäristö	Oppimisen arviointi - kriteeriperusteista	Osaamisen arviointi - kriteeriperusteista
<p>Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen</p> <p>Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen</p> <p>Terveysliikunnan ja terveydenhuoltopalvelujen hyödyntäminen</p> <p>Tapaturmien ehkäisy ja ensiapu ja ergonominen toiminta</p> <p>Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintakykyä edistävien, kansansairauksia ennaltaehkäisevien ja terveyttä kuluttavien tekijöiden sekä ammatin haittavaikutuksia koskevan tietoperustan hallinta</p>	<p>Ajoitus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pakollisena 1. luku-vuosi <p>Oppimisympäristöt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppilaitos - verkko <p>Opetusmenetelmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lähiopetus - verkko-opetus - monimuoto-opetus 	<p>Jatkuva näyttö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poissaolot - tuntiaktiivisuus - verkkotyöskentelyn säännöllisyys. 	<p>Kirjallinen/suullinen koe</p> <p>Harjoitustehtävät</p>

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Ammattitietäminen, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Terveyden perusteet* (TE1) korvaa *Terveystiedon pakollisen opintojakson* (Terveystieto1) ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

TERVEYSTIETO 2, 1 OV, valinnainen tai vapaasti valittava opintojakso**Tavoitteet**

Opiskelija

- osoittaa halua ja kykyä ylläpitää ja edistää terveyttä,
- ymmärtää toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja elinympäristössään,
- tietää fyysisen kunnon merkityksen ihmisen hyvinvoinnille,
- tietää epäterveellisten elintapojen haitat kuntoliikunnassa,
- tietää terveyttä edistävästä elintavoista ja tottumuksista,
- *ymmärtää liikunnan ja terveyden väliset yhteydet ja ottaa ne huomioon toiminnassaan,*
- *tunnistaa ammattinsa keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja osaa kehittää työkentelytapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä yhteistyössä muiden kanssa,*
- osaa rakentaa itselleen sellaisia kunto-ohjelmia, joiden avulla elimistö kehittyy sopuuhaisesti,
- tunnistaa omaan jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa toimia jaksamista edistävällä tavalla,
- pystyy tekemään itselleen elinikäistä terveellistä elämäntapaa vahvistavia liikuntaohjelmia

Arviointi

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen	- ottaa ohjattuna huomioon tavallisimpia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia	- ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat ja tottumukset, osallistuu niitä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan	- toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkitulla tiedolla ja kokemuksella
Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen	- noudattaa yhteisössä sovittuja terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja, mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	- ottaa toiminnassaan huomioon terveyttä ja toimintakykyä kuormittavia tekijöitä ja haluaa edistää toimintansa ja toimintaympäristönsä terveellisyyttä ja turvallisuutta	- ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja edistää omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia
Kuntoliikuntaan soveltuvien liikunta-ohjelmien suunnitteleminen ja suunniteltujen ohjelmien toteuttamisen arvioiminen ja testaaminen	- suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna terveyttä edistävää liikuntaa	- suunnittelee ja toteuttaa terveyttä edistävää liikuntaa laatimansa ohjelman mukaan	- suunnittelee ja toteuttaa kuntoliikuntaohjelmia; hyödyntää itsenäisesti terveyslääkärin mahdollisuuksia omassa elämässään

<p>Elinikäistä terveellistä elämäntapaa vahvistavien kuntoliikuntaohjelmien tekeminen ja suunniteltujen ohjelmien toteutuksen arvioiminen ja testaaminen</p>	<p>- suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna kuntoliikuntaohjelmia</p>	<p>- suunnittelee ja toteuttaa terveellistä elämäntapaa vahvistavia kuntoliikuntaohjelmia</p>	<p>- suunnittelee ja toteuttaa elinikäistä terveellistä elämäntapaa vahvistavia kuntoliikuntaohjelmia itsenäisesti</p>
--	--	---	--

Arvioinnin kohde = oppimisen tavoite	Opetuksen toteutus, oppimisympäristö	Oppimisen arviointi - kriteeriperusteista	Osaamisen arviointi - kriteeriperusteista
<p>Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen</p> <p>Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen</p> <p>Kuntoliikuntaan soveltuvien liikuntaohjelmien suunnittelemisen ja suunniteltujen ohjelmien toteuttamisen arviointi ja testaaminen</p> <p>Elinikäistä terveellistä elämäntapaa vahvistavien kuntoliikuntaohjelmien tekeminen ja suunniteltujen ohjelmien toteuttamisen arviointi ja testaaminen</p>	<p>Ajoitus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - valinnaisena 2. lukuvuosi - vapaasti valittavana 2. tai 3. lukuvuosi <p>Oppimisympäristöt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oppilaitos - lähialueet <p>Opetusmenetelmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lähiopetus - monimuoto-opetus 	<p>Jatkuva näyttö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poissaolot - tuntiaktiivisuus - kuntoliikuntaohjelmien tekeminen 	<p>Testit</p> <ul style="list-style-type: none"> -kuntosuunnitelmien tekeminen

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky, 6. Kestävä kehitys,

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Terveyden perusteet* (TE1) tai *Nuoret, terveys ja arkielämä* (TE2) tai *Terveys ja tutkimus* (TE3) korvaa TERVEYSTIETO 2:n ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).